საქართველოს ენერგეტიკისა და წყალმომარაგების მარეგულირებელი ეროვნული კომისია

ხარჯების კლასიფიკაცია მომსახურების სახეების მიხედვით და მათი დიფერენცირება მომხმარებელთა კატეგორიების მიხედვით ბუნებრივი გაზის სექტორში

ნატო ჯაფარიძე

ტარიფების და ფასწარმოქმნის დეპარტამენტი

2009 წ. ივნისი

ხარჯების კლასიფიკაცია

- ბუნებრივი გაზის სექტორში მეწარმე შეიძლება ეწეოდეს როგორც ერთზე მეტ რეგულირებად საქმიანობას და ასევე არარეგულირებად საქმიანობას. აქედან გამომდინარე დიდი მნიშვნელობა აქვს ხარჯების გამიჯვნას თვითოეული რეგულირებადი საქმიანობისა და არარეგულირებადი საქმიანობის მიხედვით
- რეგულირებადი საქმიანობებია
  - ბუნებრივი გაზის ტრანსპორტირება
  - ბუნებრივი გაზის მიწოდება (საბითუმო და საცალო)
  - ბუნებრივი გაზის განაწილება

ხარჯების კლასიფიკაცია გაგრძელება

- საქართველოში ბუნებრივი გაზის სექტორში არსებული თითქმის ყველა მეწარმე ახორციელებს ერთზე მეტ საქმიანობას
- ტრანსპორტირების ლიცენზიატი ასევე ახორციელებს მიწოდების საქმიანობას (მას სომხეთში ტრანზიტის საფასურად რუსული მხარე უტოვებს ნატურით ბუნებრივ გაზს)
- მიმწოდებლები და შესაბამისად მიწოდების ხარჯები იყოფიან საბითუმო და საცალოდ
  - საბითუმო მიმწოდებლების საქმიანობა და შესაბამისად ხარჯები დაკავშირებულია ბუნებრივი გაზის შესყიდვასთან და სხვა მიმწოდებლებზე ან/და პირდაპირ მომხმარებლებზე მიწოდებასთან (მიყიდვასთან)
  - საცალო მიწოდების საქმიანობა და მასთან დაკავშირებული ხარჯები ეს არის ბუნებრივი გაზის მიწოდების მომსახურება გამანაწილებელ ქსელში არსებულ მომხმარებლებზე. ეს მოიცავს საცალო მომხმარებლის მრიცხველის ჩვენების აღებას, ქვითრების გამოწერას და მომხმარებლებთან მიტანას, მოხმარებული გაზის საფასურის ამოღების (საბანკო) ხარჯებს

ხარჯების კლასიფიკაცია გაგრძელება

- თითქმის ყველა გაზგამანაწილებელი ლიცენზიატი პარალელურად ახორციელებს ბუნებრივი გაზის შესყიდვას საბითუმო მიწოდებლებისგან და საცალო მიწოდებას (მიყიდვას) მომხმარებლებზე თავიანთი განაწილების ქსელებით. ანუ ეწევიან ერთზე მეტ რეგულირებად საქმიანობას.
- ამჟამად საცალო მიწოდებასთან (ბილინგი) დაკავშირებული ხარჯები გაერთიანებულია გამანაწილებელი კომპანიის განაწილების ხარჯებში და შესაბამისად ტარიფებში. კომისიაში მიმდინარეობს ინტენსიური მუშაობა, რათა საცალო მიწოდების ხარჯები გაიმიჯნოს განაწილების ანუ ქსელების მომსახურების ხარჯებისაგან
- გამანაწილებელი კომპანიები გარდა რეგულირებადი საქმიანობისა, ახორციელებენ არარეგულირებად საქმიანობას. კერძოდ, ახალი აბონენტების მიერთება და მასთან დაკავშირებული ხარჯები და შემოსავლები ამჟამად მოქმედი კანონმდებლობით კომისიის მიერ არ რეგულირდება.
- გარკვეულ პრობლემას წარმოადგენს ასეთი კომპანიებისაგან სწორი ინფორმაციის მიღება საქმიანობების მიხედვით დანახარჯების ზუსტად დაყოფასთან დაკავშირებით

ხარჯების კლასიფიკაცია გაგრძელება

- ბუნებრივი გაზის სექტორში დანახარჯების დაყოფა საქმიანობების მიხედვით მკაცრად არის რეგლამენტირებული მოქმედი კანონმდებლობით და ამ კანონების საფუძველზე კომისიის მიერ დადგენილებით დამტკიცებული „ელექტროენერგეტიკის, ბუნებრივი გაზისა და წყალმომარაგების სექტორში საქმიანობის კონტროლისა და ლიცენზირების წესებით", რომლის თანახმად თუ პირი ეწევა სხვა სამეწარმეო საქმიანობას, იგი ვალდებულია ამ საქმიანობასთან დაკავშირებული ურთიერთობა, მათ შორის შემოსავლების, ხარჯებისა და საფინანსო შედეგების აღრიცხვა აწარმოოს განცალკევებულად, თვითოეული საქმიანობის მიხედვით.
- პრობლემის დასაძლევად, კომისიაში მზადდება როგორც ფინანსური, ასევე ტექნიკური წლიური ანგარიშგების ფორმები, „ელექტროენერგეტიკისა და ბუნებრივი გაზის შესახებ" კანონით განსაზღვრული შესაბამისი საქმიანობების მიხედვით, რომელიც ლიცენზიატებს და მიმწოდებლებს გაუადვილებს კომისიაში სწორი ინფარმაციის წარმოდგენას.

დანახარჯების დიფერენცირება მომხმარებელთა კატეგორიების (ჯგუფების) მიხედვით

- ბუნებრივი გაზის სექტორში მოქმედი ტარიფების დადგენის მეთოდოლოგის მიხედვით მომხმარებელთა კატეგორიები (ჯგუფები) შეიძლება დაიყოს: წნევების, მოხმარების მოცულობების, ტერიტორიულ-ადმინისტრაციული საზღვრების და სხვა კანონმდებლობით დაშვებული კრიტერიუმების მიხედვით.
- ამ ეტაპზე მიწოდების საქმიანობასთან დაკავშირებული დანახარჯები ერთიანია და მისი დაყოფა მომხმარებელთა კატეგორიებად არ ხდება
- ასევე გამომდინარე იქიდან, რომ ბუნებრივი გაზის ტრანსპორტირების ქსელი მუშაობს ან დაპროექტებულია მაღალი (1.2 მპა) წნევის მაგისტრალური გაზსადენებით, შესაბამისად ამ სექტორში ხარჯების დაყოფა მომხმარებელთა კატეგორიების (ჯგუფების) მიხედვით არ ხდება და ტრანსპორტირების ტარიფიც ერთიანია ყველა კატეგორიის მომხმარებლისთვის (გარდა თბოელექტროსადგურებისა და ორი გაზგამანაწილებელი კომპანიის – „დუშეთიგაზის" და „ყაზბეგიგაზისა")
- ტრანსპორტირების სისტემით ხორციელდება ბუნებრივი გაზის ტრანზიტი მეზობელ ქვეყანაში – სომხეთში, რასაც კომისია არ არეგულირებს. ამასთან, ტრანზიტიდან შემოსავალი გაითვალისწინება ტრანსპორტირების ტარიფის რეგულირებისას.

დანახარჯების დიფერენცირება მომხმარებელთა კატეგორიების (ჯგუფების) მიხედვით

გაგრძელება

- განაწილების სექტორში დანახარჯები დაყოფილია წნევების მიხედვით: მაღალი, საშუალო და დაბალი წნევით მომხმარებელთა კატეგორიებად.
- ასევე პრაქტიკაში გვაქვს ტერიტორიულ – ადმინისტრაციული საზღვრების მიხედვით დაყოფა („ქართლიგაზი", რომელშიც გაერთიანებულია 6 ადმინისტრაციული ერთეული)

დანახარჯების დიფერენცირება მომხმარებელთა კატეგორიების (ჯგუფების) მიხედვით

გაგრძელება

- მეთოდოლოგიის მიხედვით განაწილების მომსახურებასთან დაკავშირებული ხარჯების დიფერენცირება წნევების (მაღალი, საშუალო და დაბალი) მიხედვით უნდა მოხდეს თითოეული კატეგორიისათვის მომსახურების გასაწევად საჭირო ძირითადი ფონდების ღირებულების პროპორციულად
- მომხმარებელთა რამოდენიმე კატეგორიის მომსახურე ძირითადი ფონდების ღირებულება იყოფა მოხმარებული გაზის რაოდენობის პროპორციულად

დანახარჯების დიფერენცირება მომხმარებელთა კატეგორიების (ჯგუფების) მიხედვით

გაგრძელება

ZiriTadi fondebis dayofa momxmarebelTa kategoriebis (wnevebis) mixedviT

	maCveneblebi	**zomis erTeuli**		**%-lad mTlian moculobaSi**
1	**bunebrivi gazis miReba - sul**	aT.kub.m.	430000,0	100,0
	maT Soris			
	_ maRali wneviT momxmareblebisTvis	_"_	16000,0	3,72
	_ saSualo wneviT momxmareblebisTvis	_"_	60000,0	14,0
	_dabali wneviT momxmareblebisTvis	_"_	354000,0	82,3

დანახარჯების დიფერენცირება მომხმარებელთა კატეგორიების (ჯგუფების) მიხედვით

გაგრძელება

2	**ZiriTadi fondebis narCeni Rirebuleba**			
	wlis dasawyisisTvis _ sul	aT.lari	56882,96	100,0
	maT Soris			
	a. gazsadenebi	_"_	30996,1	
	_ maRali wnevis	_"_	1193,67	
	_ saSualo wnevis	_"_	21778,9	
	_ dabali wnevis	_"_	8023,527	
	b. danarCeni (gazsadenebis garda) fondebi	_"_	25886,86	

დანახარჯების დიფერენცირება მომხმარებელთა კატეგორიების (ჯგუფების) მიხედვით

გაგრძელება

3	**ZiriTadi fondebi maRali wnevis momxmareblebisTvis**			
	_ maRali wnevis gazsadenis wili	aT.lari	44,42	
	_ danarCeni fondebis wili	_"_	963,23	
	sul fondebi	_"_	1007,65	1,8
4	**ZiriTadi fondebi saSualo wnevis momxmareblebisTvis**			
	_ maRali wnevis gazsadenis wili	aT.lari	166,56	
	_ saSualo wnevis gazsadenis wili	_"_	3038,92	
	_ danarCeni fondebis wili	_"_	3612,12	
	sul fondebi	_"_	6817,60	12,0

დანახარჯების დიფერენცირება მომხმარებელთა კატეგორიების (ჯგუფების) მიხედვით

<u>გაგრძელება</u>

- ზემოთ მოყვანილი ცხრილით გამოიყვანება კოეფიციენტები განაწილების მთლიანი დანახარჯების (ნორმატიული დანაკარგის ღირებულების გარდა) დასაყოფად მომხმარებელთა კატეგორიების (წნევების) მიხედვით
- დანაკარგის ნორმატივი სხვადასხვა წნევაზე განსხვავებულია და განისაზღვრება ცალ-ცალკე კატეგორიების მიხედვით
- მომდევნო სლაიდში წარმოდგენილია თბილისის გაზგამანაწილებელი კომპანიის განაწილების ტარიფების გაანგარიშება მომხმარებელთა კატეგორიების (ჯგუფების) მიხედვით)

ბუნებრივი გაზის განაწილების და მოხმარების ტარიფების გაანგარიშება მომხმარებელთა კატეგორიების (წნევების) მიხედვით

№	ინფორმაციის დასახელება	განზ-ბა	2008 წლის პროგნოზი (დამტკიცებული)			
			სულ	მათ შორის		
				მაღალი წნევით მომხმარებლები	საშუალო წნევით მომხმარებლები	დაბალი წნევით მომხმარებლები
1	2	3	4	5	6	7
I	ამოსავალი მაჩვენებლები					
1	მიღებული ბუნებრივი გაზი	ათ.კუბ.მ.	432400.0	14000.0	80000.0	338400.0
2	ბუნებრივი გაზის დანაკარგი	–„–	38916.0	238.0	6000.000	32678.0
	იგივე პროცენტებში	%	9.00	1.70	7.500	9.66
2.1	მ.შ. დადგენილი ნორმატივით	ათ.კუბ.მ.				
	იგივე პროცენტებში	%				
3	განაწილებული ბუნებრივი გაზი	ათ.კუბ.მ.	393484.0	13762.0	74000.0	305722.0
4	ბალანსზე რიცხული გაზსადენების ცალმაგი სიგრძე	კმ.	2420.0			
5	მომხმარებელთა რაოდენობა	აბონენტი	290000.0			
6	ძირითადი ფონდების ნარჩენი ღირ-ბა პერიოდის ბოლოსთვის	ათ.ლარი	22333.05	227.5	2368.18	19737.4
	აქედან:					
6.1	გაზსადენები	–„–	16599.50	41.72	1321.81	15235.97
II	გაზის განაწილებაზე გაწეული ხარჯები დღგ-ის გარეშე – სულ	ათ. ლარი	37299.53	198.15	3207.66	33893.72
	მათ შორის:					

ბუნებრივი გაზის განაწილების და მოხმარების ტარიფების გაანგარიშება მომხმარებელთა კატეგორიების (წნევების) მიხედვით

1	2	3	4	5	6	7
1	გაზის დანაკარგი	–„–	11658,46	71,3	1797,48	9789,68
2	ხელფასის ფონდი	–„–	17280.0	58.00	525.00	16697.00
3	ძირითადი ფონდების ამორტიზაცია	–„–	2073.68	4.15	219.81	1849.72
4	ძირითადი ფონდების სარემონტო ხარჯი	–„–	1116.7	11.39	118.37	986.90
5	ელექტროენერგია	–„–	50.0	0.51	5.30	44.19
6	მასალები და სათადარიგო ნაწილები	–„–	720.0	7.34	76.32	636.34
7	საწვავ-საცხები მასალები	–„–	615.20	6.28	65.21	543.71
8	კავშირგაბმულობა	–„–	237.20	2.42	25.14	209.64
9	კომუნალური მომსახურება	–„–	100.0	1.02	10.60	88.38
10	სესხზე გადასახდელი პროცენტის თანხა	–„–	706.19	7.20	74.86	624.13
11	სხვა ხარჯები	–„–	2742.15	28.55	289.57	2424.03
III	**გადასახადები დღგ-ის გარეშე**	ათ.ლარი	4297.63	19.32	190.15	4088.16
	მათ შორის:					
1	ქონების გადასახადი	–„–	223.33	2.28	23.68	197.37
2	სოც. დანარიცხი ხელფასის ფონდზე	–„–	3456.0	11.6	105.0	3339.4
3	მიწის (არასასოფლო)	–„–	1.144	0.01	0.12	1.01
4	რეგულირების საფასური	–„–	171.06	0.92	14.10	156.04
5	მოგების გადასახადი	–„–	446.1	4.5	47.2	394.3
6	სხვა (დაზღვევა)	–„–	0.0	0.0	0.0	0.0
IV	**საექსპლოატაციო ხარჯები სულ (II+III)**	ათ. ლარი	41597.2	217.5	3397.8	37981.9

ბუნებრივი გაზის განაწილების და მოხმარების ტარიფების გაანგარიშება მომხმარებელთა კატეგორიების (წნევების) მიხედვით (გაგრძელება)

1	2	3	4	5	6	7
V	**წმინდა მოგება**	-„-	1784.41	18.05	188.98	1577.38
	იგივე %-ად მოქმედი ძირითადი ფონდების მიმართ	%	8.0	8.0	8.0	8.0
VI	წლიური შემოსავალი ბუნებრივი გაზის განაწილებიდან სულ (IV+V)	ათ. ლარი	43381.6	235.5	3586.8	39559.3
VII	**ტარიფები**					
1	გაზის განაწილების ტარიფი დღგ-ის გარეშე(VI / I-3)	ლარი / 1000 მ^3		17.11	48.47	129.40
2	გაზის განაწილების ტარიფი დღგ-ის ჩათვლით	-„-		20.2	57.2	152.7
3	გაზის საბითუმო მიწოდების ტარიფი დღგ-ის გარეშე	-„-		285.75	285.75	285.75
4	ტრანსპორტირების ტარიფი დღგ-ის გარეშე	-„-		13.83	13.83	13.83
5	გაზის მოხმარების ტარიფი დღგ-ის გარეშე	-„-		316.69	348.05	428.98
6	გაზის მოხმარების ტარიფი დღგ-ის ჩათვლით	-„-		373.70	410.70	506.2

გმადლობთ ყურადღებისთვის